

na drugem? Na to se je po mojem mišljenju Geramb premalo oziral. Obdelani spomeniki spadajo tudi v časovni okvir od najmanj 300 let. V poslednjem oddelku govori potem Geramb o malobrojnih literarnih poročilih o antični narodni noši po naših krajih, ki so vzeta največ iz znanega maksimalnega tarifa carja Dioklecijana. Na duhovit način skuša neko tu omenjeno oblačilo »banata Norike diple etoi Katabion« spoznati kot petovijsko (Katabion = Patabion), odkoder je dobilo svoje ime še neko drugo volнено gornje oblačilo »phiblatorion Petoubionikon«. Naj se popravi neka napaka v delu, ki je inače odlično! Geramb je vpodobil na str. 139 neko arhaično bronasto statueto, ki očevidno predstavlja boginjo Ateno. Raz pleč ji visi *aegis*, ki ji res manjkajo kače, ali je ogrinjalo razločno naznačeno kot koža. Geramb hoče v tem ogrtaču spoznati domačo »paenulo«, dežni kolarin. To pa nima med seboj nikake zveze. Pripomba na str. 123 ne pristojno natančno pripadnosti posameznih mestnih ozemelj k Noriku ali k Panoniji. Mesto Poetovio je navadno spadalo k Panoniji. Isto se nahaja na str. 145 v pripombi napačen citat. To malo pripomb pa naj nikakor ne zmanjša vrednost knjige. Nasprotno, iskreno se veselimo, da smo enkrat le dobili znanstveno delo o nošah rimske dobe v naših krajih. Bogati material ga je že dolgo želel.

Balduin Saria.

Fr. Dugan, Studija Stanka Vurnika o glasbeni folklori na Belokranjskem. (»Sveta Cecilija«, god XXV, sv. 3, str. 89—92). Zagreb 1931.

Na zanimivo in duhovito studijo pokojnega S. Vurnika o belokranjski glasbeni folklori odgovarja hrvatski muzikolog Fr. Dugan isto tako duhovito in globoko promišljeno. Najbolje

je, če dobesedno prinesemo nekatera mesta kritike: »Čini se, da nije kod folkloristike zgodno postavljati političke međe dviju pokrajina, pak onda i pojave folklore uvrštavati u »import« i »eksport« preko te političke međe. Belokranjci su na granici Hrvatske i Kranjske, pak je posve prirodno, da će pojavi života Belokranjaca pokazivati mnoge crte, koje su zajedničke Hrvatima; kao što će s druge strane pojavi života onih Hrvata, koji su na granici Štajerske pokazivati neke crte života, koje su zajedničke Slovencima. Na nekim mjestima (na pr. u Belokranjskoj) ističe se većma utjecaj Hrvatske na slovenskom tlu nego obratno, a drugdje opet više utjecaj Slovenije na hrvatskom tlu (na pr. u Hr. Zagorju) nego utjecaj Hrvata na Slovence. No teško bi bilo reći, da su ti pojavi »importirani« iz Hrvatske među Belokranjce, ili od Štajeraca među Zagorce. Bit će te pojave po svoj prilici *autohtone*, ali političke granice i uvjeti života i tla su te pojave modificirali, a da ih nisu mogli izbrisati.«

»Pisac nadalje pita, odkuda onakovo dvoglasje u tercama, gdje je poznato, da se je najstarije dvoglasje kod »visoke« muzike zapada pojavilo u kvintama odnosno kvartama (kvartsekstakordi) pod konac prvog tisućljeća — (Dr. Vurnik to krivo nazivlje »falso bordone«). Osim toga spominje tvrdnju dra Širole o pjevanju paralelnim kvintama i kvartama na našem Istoku, te o diafoniji u paralelnim tercama. Dr. Vurnik kaže, da je nešto sličnoga kod nas (Belokranjci), gdje se ne radi o starim konzonancama (kvinti i kvarti) nego o moderniziranoj konzonantnosti (terce), koju nalazimo u tim diafonijama. Čini se, da u svemu tomu ima dosta nejasnoće i pomutnje.«

Stvar u istini stoji ovako: Poznato je, da je pod kraj prvog tisućljeća

Hucbald u svojoj »Musica enchiridialis« pisao kako bi trebalo dvoglasje načiniti na taj način, da se svakoj noti zadane melodije (koralne) doda gornja kvinta ili dublja oktava te kvinte t. j. kvarta ispod zadane melodije ili pak i gornja kvinta i donja kvarta (kvartsektakordi, o kojima govori dr. Vurnik). Takovo višeglasje zvalo se »Organum« a nipošto »falso bordone«. Uvajanjem protupomaka u savezu sa paralelnim kvintama nastao je »dis-cantus« i »kontrapunkt« poznat pod imenom pariške »ars antiqua«. Istom, kad je koncem 13. stolecá pučka muzika dobila utjecaj na umjetnu, razvio se »faux bourdon« t. j. gibanje u sekstakordima (dodavanje gornje terce i sekste basovoj dionici). To znači da je pučka muzika poznavala gibanje u paralelnim tercama i paralelnim sekstama. Takav »organum« u paralelnim tercama (i sekstama) zvao se »gymel« (cantus gemellus). Kaže da je takav organum došao iz Škotske (uopće sa sjevera, dakle od Germana, nije isključeno, da je bio poznat i Slavenima, jer i danas veći dio slavenskih naroda pjeva višeglasno i to baš u tercama, dok drugi narodi pjevaju većinom unisono). Ako tako stvar promatramo, možemo zaključiti, da se kod dvoglasja u tercama kod Belokranjaca ne radi »o moderniziranoj konzonantnosti (terce), kako kaže dr. Vurnik, nego je to oblik dvoglasja (gymel), koji je kod Slovena (kod Hrvata u tercama, kod Slovenaca u tercama i sekstama) bio poznat i upotrebljavan u davnoj, davnoj prošlosti (a ne istom u početku XVIII. stoljeća), te je po svoj prilici imao utjecaja i na postanak umjetnosti poznate pod imenom »ars nova« (»faux bourdon«) i na prvu renesansu u Firenci na izmjeni 13. i 14. stoljeća.«

Raziskovalcem narodne umetnosti Belokranjcev treba je poklicati v spo-

min dejstva iz zgodovinske etnologije, iz zgodovine migracij iz balkanskega jugoistoka v ozemlja preko Kupe in Sotle. V drugi polovici XV. stoletja in skozi celo XVI. stoletje je bilo belokranjsko ozemlje strahovito opustošeno po nepretrganih vpadih poturčenih (pomuslimanjenih) Bosancev. Predeli ob Kolpi, zlasti podzemeljsko polje ostali so skoraj brez prebivalcev. Zato so graščaki pozvali hrvatske begunce in jih tu naselili. Belokranjski »Poljci« so etnološka zmes Hrvatov iz Like ter iz ozemlja med Kvarnerskim zalivom in gornjo Kolpo. Na južnem pobočju Gorjancev so se pa naselili pravoslavni Srbi iz Bosne in Hercegovine. Stari prebivalci Belokrajne, ki jih danes imenujejo »Šokce«, ostali so na tleh Semiške župnije. Če se vse to uvažuje, si bo etnolog lahko razjasnil marsikateri pojav iz narodnega življenja in narodne umetnosti v Beli Krajini. — Kulturno-politično prepričanje ljudstva naj torej ne moti znanstveno presojanje etnografskih pojavov, ki imajo svoje posebne meje.

Pozdravni govor delegata Kraljevine Jugoslavije, N. Županića, na XV. Mednarodnem Kongresu Antropologije in predzgodovinske arheologije v Parizu, dne 20. sept. 1931:

*Monsieur le Président de la
République,
Monsieur le Ministre,
Monsieur le Maréchal,
Mesdames, Messieurs,*

Comme délégué du Royaume de Yougoslavie, j'ai l'honneur de saluer les anthropologistes de toutes les nations ici représentées et de souhaiter beaucoup de succès à leur travail.

Cette session extraordinaire a été convoquée à l'occasion de l'Exposition Coloniale Internationale et nous pourrions voir à Paris, ce noble lieu de